507
Reg. No. M. 2580
Venkatagiri Town P. O.
Nellore Dt.
Refused

జమీందారీ రయితుల ఆర్థిక సాంఘిక వ్యవసాయిక భాగ్యోదయమునకు.

సంపుటము ౩	శనివారము	౧-౧౦-౩౨	నెల్లూరు	[illegible]

నరకతుల్యములైన సంస్థానములు!

—:o:—

రాణుల పతిత దుఃఖమయ జీవితములు.

—:o:—

భారతదేశమునందలి 563 సంస్థానముల అధిపతుల జీవితవిధానము.

—

భారతిలోని శ్రీ వేంకటేశ్వరరావుగారి వ్యాసభాగములు.

—

ఎనిమిదిన్నర కోటి రూపాయల మొదలు వేయి వరకు వరుంబడిగల సంస్థానములు. వివాహములలో మితిలేని ధనవ్యయము. పాలితుల బానిసత్వము. అవినీతిదాయకములగు ప్రణయజీవితము లిందువర్ణింపబడినవి.

వీటినే స్వల్ప పరిమాణములో జూచిన మన జమీందారులకు సరిగ సరిపోవును.

(గతసంచిక తరువాయి.)

కోడలన్న యిష్టములేక పోవచ్చును. లేక నాన్నమనువే సరిగ వర్తింపక పోవచ్చును. ఏకారణముచేనైననేమి సంవత్సరము గడచుచున్న నాన్న వధూవరుల పరిణయజీవితములో భేదభావములు ప్రారంభించును. అప్పుడు అరిగి బహిష్కారములగు వివాహాయత్నములు, అరిగి [illegible] ప్రతిజ్వాలలు, అరిగి దారుణమర్యాదము [illegible].

నూతన వధువుయొక్క ఆగమనములో ప్రతి ను కళత్రముల జీవితము దుర్భరమైపోవును. వారి కి క్షవ్యవను కనుగొనవారుండరు. [illegible] అంతఃపురములో వారేదియో యొకమూలనుండవలయును. మృత్యుదేవత ప్రసన్నమగువరకు వారు జీవనములవలె కాలము గడుపుకొనవలసినదే.

రాణుల దుస్సహజీవితములు.

ఇట్టి దుస్సహజీవితములో విసిగి [illegible] ను కిందటి నొకమహారాణి [illegible] త్రికకు లేఖ నొకదానిని వ్రాసెను. ఆలేఖనుగాంచి న కఠినహృదయము సహితము కరగితీరును. దానినుండి కొన్ని వాక్యముల నుల్లేఖించుచున్నాను: "మా జీవితములు శూన్యములు. మేమెట్టిసుఖము దును ననుభవించుటకు వీలులేదు. మేము మాదే లిక చేతిలోని ఆటవస్తువులము. అతడు మమ్ము కౄరం గారింపవచ్చును. లేదా విచిత్రములను గావింపవచ్చును. మాస్థితి బానిసలకంటె హీనమైనది...... మీరందరును దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల దుస్థితి కై ఘోషించుచున్నారు. కాని మీరు [illegible] స్వదేశీయులు కరుణాకలింపరు [illegible]"

స్వదేశసంస్థానముల [illegible]

(8-వ పేజీలో చూడుడు.)

వెంకటగిరి సంస్థాన ప్రభుత్వోద్యోగులవింతచర్య

—(౦)—

రాజిఅయినా వెనువెంటనే మరల దావా!

వేదికుంట గ్రామంలో కాపురం చెంగారెడ్డిగారికి నెం 208 వ పట్టా యున్నది. మొదటి రొఖ్ఖ పట్టా కాయుండెడి. సన్ 1338 ఫసలీలో క్రొత్తగా శిస్తు ఖాతాలు అంటకట్టి విధం తయారుచేయుటలో కొంతధాన్యంక్రింద చేర్చి ధాన్యము- హెచ్చు రేటు తో కట్టి సూరూరు కబుర్యాకోర్టులో వెంకటగిరి మహారాజాగారు సదరు చెంగారెడ్డిపై నెం 1663/1927 వ దావా దాఖలు చేసినారు. ఆదావాలో వారి ప్రతివాదులు మామూలురొఖ్ఖరేటు ను మామ్యుకొని రాజీనామా దాఖలు చేసుకొన్నారు. రాజీనామాప్రకారం పూర్తిగా సదరు చెంగారెడ్డివద్ద వసూలుచేసుకొన్నారు. ఆవల- సదరు నెం 208 నంబరు పట్టా- కొరకున్నిన్ని మొదటి. నెం 1663/1927 వ దావా ప్రకారమే లెక్క-సదరు కోర్టులో నెం 528/1928 నంబరు దావా దాఖలుచేసినారు. ఈఅన్యాయమును గురించి యస్టేటు అధికార్లతో మొరపెట్టుకొన్నా కేసు వుపసంహరించుకొంటామని తెలియచేసినారేగాని అటుచేయలేదు. ప్రతివాది, ఖర్చుపెట్టుకొని అప్పుడు దాఖలుచేసుకోవలసినవిధి ఏర్పడినందున, చేయక తప్పినదికాదు. అప్పటి ప్రకారము కోర్టువారు దావా కొట్టివేసినారేకాని, రాజాగారి ఖర్చులు ప్రతివాది కట్టి యివ్వవలసినట్లు తీర్పుయిచ్చినారు. ఆతీర్పుపై-జిల్లాకోర్టులో అపీలు చేయవలసినవిధికూడా సదరు చెంగారెడ్డి కలగినది. అపీలుచేయగా తీర్పుయిచ్చిన కర్చులు కొట్టివేసి, చెంగారెడ్డికి ఖర్చులు రాజాగారు యివ్వవలసినట్లు జిల్లాకోర్టుతీర్పుఅయినది.

రాజాగారిపై వారంటు.

ఆతీర్పుప్రకారము చెంగారెడ్డి వకీలు కళ్యాణసుందరంగారు డిక్రీ మొత్తం పర్యంకం అనుగా యివ్వనందున మహారాజాగారికి వరాస్తి వారంటు రు 25—3—0 లకు పెట్టించెను. వారంటు నగరివారికి పెట్టించినాడని చెంగారెడ్డిమీద జప్తిలు యేమైనా యున్నవాఅని వారి రికార్డు యావత్తు పరిశీలించినారు. జప్తీలులేవు. వారుయిప్పుడు నగరివారికి అవిధేయులు, అక్రమముగా రైతులపై పెట్టించుజాబాలకు యెదురుకారకులలో వారిని రాజాగారు శిక్షించియుండినయెడల యిట్టి అన్యాయములు జరిగి రయితులకు రాజాగారికి ఖర్చులు కాకయుండునుకదా. శ్రీ శ్రీయుతులయిన మహారాజాగారి వసూలులలో యిట్టి అక్రమములు జరిగి యుండెనా? అప్పటికంటె యిప్పుడు అధికార్లు నిరంకుశత్వము తీసుకొని యుండువార్లు మిక్కిలిగా యున్నారు. ఆ నేక నేలకొలు కొత్తకొత్తగా యేర్పడ్డి అధికార్లమయిన్నా యిటీవల యేర్పాటుచేశిన రిక్రూట్మెంటులో కష్టపడి పనులయినాన్ను స్వల్పాకారులను యెంతపనినిచేసిలంగించిన యెంతఅన్యాయము కట్టించేదితో యేక స్వల్పాకర్లను రక్షించియుండే వారలకు యీలాటి అక్రమములు క్రమములుగానే యుండునని తలస్తాము. సూదూరులో రాజాగారి వుద్యోగస్తులు చెప్పినట్లు ఫ్లున సమచుకోవలసిన వారు చాలమంది యున్నారని నిస్సంశయముగా చెప్పవచ్చును.

అక్కడకురవస్థ రోజులలో రైతు; శ్రేయస్సుకై యెగిన యెక్కువలేక అనేకయిబ్బందులు పడుచుండిన రోజులలో యితర యేజమీను దారులైనను, రైతులకు కావలసిన సహాయము చేయుచుండగా- యీ వెంకటగిరి సంస్థానమువారుమాత్రము సుమంతైనను దయాదాక్షిణ్యము నేది లేక రైతును యిప్పుడే- అణచి వేసెను ముద్వేశములో వరాస్తి వారంట్లుకయినేమి ఆసామీ వారంట్లుకైనేమి- వారంటులతో కటకటా- వాయిదా వేయడమేలేదు. అయిదాలు వారు చెలాయించిన ప్రకారం దేట్లువేసుకోవలసినదే- ఇది యేఅధికార్లునూ మనించబడ మేలేను. అటువంటి అధికార్లు టూర్నుపరయి యితరజిల్లాలకు పోవలస్ని లేకదా! ఆదిరయితులమగు మనము మనచేతులారా తెచ్చుకున్న యిక్కట్టులేకదా. శాసనసభకు మన కుమార రాజాగారిని నోట్లలో అధినేకించి పంపిన ఫలము మనము అనుభయించక తప్పుతుందా అని రైతులకు విన్నవించుకొన్నాను.

ఇట్లువిన్నవించునది
పక రైతు.

అండగుండాల గ్రామరైతుల యిడుములు.

మద్రాసు శాసనసభ్యులకు విజ్ఞప్తి.

యీగ్రామం వెంకటగిరిసంస్థానంవారి పాలనలోయున్నది. యీగ్రామం. సన్ 1331 ఫసలీకి పూర్వము అమానిగాయుండి సదరుఫసలీలో యకరం 1కి రు 8, 6½, 5, 4 ల శేస్తులతో 4 తరములుగా రొఖ్ఖబంది యేర్పడినది. అప్పుడు గ్రామ చేరిజు మొత్తం రు3500లు ఆవల సన్ 1323 ఫసలీలో ధాన్యధరలు జాస్తిగావున్నవనిన్ని, మాగ్రామానికి అతిసమీపముగాయుండు పాములకాల్వనదికి రోడెక్కాకట్టించి మాభూములకు నీటిసదుపాయంకల్పించుతామనిన్ని చెప్పి యీ తామున్న తాముచెప్పకుండా చేయనిన్ని ధాన్యధరలు తగ్గినయెడల తగ్గిస్తామనిన్ని వాగ్దానములుచెప్పి శేటుమహారాజాగారు యకరం 1కిరు 10, 9, 8, 7రూపాయల శేస్తులతో పట్టాలుపరియాను చేయించినారు. శ్రీశ్రీయుతులైన, మహారాజాగారు వుండినట్లయిన వారుచెప్పిన వాగ్దానానికలిసేవారుయుండు రు. సన్ 1333ఫసలీలో పర్సియానాపట్టాలుచేర్చి ఆ సేకరించిన శేస్తులు కట్టిరువారు హెచ్చు గిరములతో పట్టాలుయివ్వకపోయినందున యిచ్చినవాటినియు లెంపలుచేసినాకనియు అక్రమముగా రైతులకంది కోర్టులకెక్కి రైతులను చాలాకష్టములపాలుచేసినారు. మరియుం పెద్దధారిం యిరుగాలకు రు6-0-0ల రేటుయుండగా అభూములలో వరిపైరు పెట్టినారని పరితీర్వాక్షి మువాలుచేసినారు. రాజాగారు హైకోర్టువరకు పోయినారు. రైతులువారి తోవ్యవహరించవలెను వారుకొంచు కేసులకు సమ్మతించవలసిన గతిరైతులయందు కలిగియున్నది. యిప్పటికి మాగ్రామపుచేరిజు రు7000లకు మించియున్నది.

చెరువులు.

యీచెరువులలో కురిసిన వర్షముకే చెరువు నిండవలెను. అట్లునిండినను. చెరువులనిండా నీళ్లు నిలుపుకొనుటకు వీలులేదు. కట్టలు చాలాబలహీనముగా యుండుటవల్ల అరపాతిక చెరువులకే నీళ్ళునింపవలెను. అట్లునింపి నీరుకూడా తూములు కట్టలు శిథిలమైయుండుటవల్ల అనీరుకూడావృథాఅవుచున్నవి. చెరువుకట్టలు బొమ్మరిండ్ల కట్టలవలె అచ్చటచ్చటగూలిపడియున్నవి. చూచినవారికి ఇది గోచరముకాగలదు.

యీగ్రామమునకు శేఖరాఖ్ఖాములు గాని అరణ్యములుగాని కంచెలుగాని యేలాటివిలేవు.

భూములస్థితి.

యీభూములు, కేవలం నిస్సారమైన చవిటి భూములు. యకరా 1-కి సరాసరిన యేడెనిమిది తూములకుమించి పండదు.

యీగ్రామానికి జాంపాడుగా గ్రామములు తిరుపతిదేవస్థానం వారివైయున్నవి. ఆగ్రామముల శేస్తులు యకరం 1-కి రు 5, 4, 3, 2. రూపాయల శేస్తులతోనున్న వెయ్యిరూపాయలు చేరీజుగల గ్రామానికి రు 10000/- పదివేలరూపాయలు చెయ్యిల రాపేకి యిచ్చి వారికి అపద్వులలో వంటచెరువులు- మడి ఆకు పోయిరాలకు యేలాటిరుసుము నిర్ణయించకుండా గ్రామశేఖరాఖ్ఖాలవలెనే అనేక సౌకర్యములు చేసియున్నారు.

గ్రామస్థుల పడిరాని యిక్కట్లు

మాకు పట్టిన నిత్యదరిద్రత వల్లను యిప్పటికి భూములన్నియు ఎట్టి పంటయు పండక ధాన్యములు మిక్కిలి తక్కువ ధరకు వెళ్లుచున్నవి. మనుష్యుల స్థితి గతులను చూచి యెవరు సహించగలరు? రాజులు మా కష్టములను చూచి యాదరింపవలెను. కరణము గారితో యున్న సంగతులు చెప్పుకున్నను మా మొర వినిపించుకొనుట లేదు. దినదిన యుత్పత్తులు మేము పెట్టుబడులు పెట్టి పండించిన ధాన్యములలో కొంత యవసరమునకు తీసుకొనవలసినదని మా మహారాజా గారితో చెప్పుకున్నను మా మొరలు వినబడుట లేదు. మాకు యింత బాధ యేమిటి? మేము రైతులము కామా? మా కుమారరాజా గారిని మా ప్రభువుగా శాసనసభకు పంపినందుకు మాకు మేలు చేయవలెనని నిస్సంశయముగా చెప్పవచ్చును. మా గ్రామములో యోగ్యులు లేక యుండుటచేత భూములన్నియు బీడుపడి పోవుచున్నవి. వర్షాభావము వలన పంటలు లేక గ్రామస్థులు కూడ యితర గ్రామములకు వెళ్లుచున్నారు. కొందరు ఇండ్లు వదలలేక యున్ని యుండుటచేత అనుభవించరాని బాధలు పడుచున్నారు.

శాసనసభ్యులకు మనవి.

యిప్పుడు శాసనసభ్యులను కోరునదేమనగా మా కష్టములు తొలగించుటకై నివారించుకొనుటకు యితరుల ద్వారా శ్రీయుత బాలసాని సత్యనారాయణ గారు ప్రవేశపెట్టిన బిల్లు తోడ్పడును. యిందుమూలముగా మా సంస్థానములన్నియు యిదేవిధముగా నున్నవని నిస్సంశయముగా చెప్పవచ్చును. కాబట్టి మాయందు సంపూర్ణమైన కటాక్షముంచి శ్రీవారు ప్రవేశపెట్టబడిన బిల్లును శాసనసభ్యులందరు యేకగ్రీవముగా తమ సమ్మతుల నొసగి బిల్లును ఆమోదింతురని ముక్కలి ప్రార్థించుచున్నాము.

అండగుండాల గ్రామ రైతులు.

స్వదేశీ వస్తుప్రదర్శనము, నెల్లూరు.

ఆంగీరస సంవత్సర మహోత్సవ సందర్భముగ నెల్లూరి స్వదేశీ వస్తుప్రదర్శనము ఏర్పాటు చేయ నిశ్చయింపబడినది. ప్రదర్శనము వెంకటగిరి రాజాగారి అధ్యక్షతను అక్టోబరు 2 వ తేదీ నుండి 8 వ తేదీవరకు జరుగును. ఖద్దరు వస్త్రములను మాత్రమే ప్రదర్శింపవచ్చును. మరియు తదితర స్వదేశీ వస్తువులను ప్రదర్శింపవచ్చును. స్వదేశీ వస్తువుల ప్రదర్శింపదలచువారు ఈ అవకాశమును వినియోగింతురని నమ్ముచున్నాము. అంగడికి ఒక్కొక్క చోటు ప్రవేశరుసుము స్వల్పముగ నిర్ణయింపబడినది. మునుపటి సంవత్సరములవలెనే యీ సంవత్సరమును ప్రదర్శనము జయప్రదమగునని నమ్ముచున్నాము. అమ్మకమునకుగాక తమతమ కళానైపుణ్యమును జూపుటకై వస్తువుల రుసుములేకనే ప్రదర్శింపవచ్చును.

స్వదేశీ వస్తువుల ప్రదర్శింపగోరువారు వెంటనే యీ క్రింద పేర్కొనబడిన వారికి వ్రాయగోరుచున్నాము.

ఓరుగంటి వెంకటకృష్ణయ్య
ధరణికోట వెంకటసుబ్బయ్య
కాళహస్తి రామనాథము
కార్యదర్శులు.

వెంకటగిరి యెస్టేటులో హెచ్చు రేట్లు.

మెట్ట తోటలలో-స్వంతభావిఅధారం.

మిర్చి రేట్లు.

మనుబోలు-అకుతోట	య. 1-కి	రు	3	0	0
మోపూరు వగైరా			65	0	0
కుడిముక్కాల			69	9	0
చెరుమడి			74	12	0

పసుపు.

కుడిముక్కాల	య. 1-కి	రు	74	12	6

పసుపు వేయకపోయినను కూతోటలకు 3 సంవత్సరముల కాలపర్యంతము కూపన్ను నిర్ణయించగా యున్నవట్లున్నదెను.

నిమ్మతోట.

నిమ్మతోటలు.	య. 1-కి	రు	17	0	0
పొగాకు.			16	0	0
మనుబోలు పొగాకు			14	3	7

తీసుకున్నగాని ఈ రేటు యున్నదెను.

మిరప.

మిరపచెట్లు.		8	8	0
పజ్జ రాగి.	5-0-0 మొదలు	25	0	0

వరకు మూలము(తోటలు)క్రిందమరాదకు య. 1-కి రు 5-0-0లు యున్నదెను. రెండవరకారు పైరు కమ పరచిన పైర్లువేసిన వాటికి పైరేట్లు యున్నదెను.

మచ్చుకు కొన్ని మాగాణి రేట్లు.

వల్లూరు, కశిన్నూరు, య. 1-కి రు	17	0	0
కూచ్చికనుపూరు, పెనువకొండ.	20	0	0

ను పరిపాలించుచున్న, మనసంస్థానాధిపతులకు పెద్దైనల యభిమానము లేదనెల్లము కాగలదు. అట్టి యంకెలు కొన్ని క్రింద పేర్కొనబడినవి:—

ఉప్పుశిక్ష.

మూలాపేట ప్రాంతమున అటకానివద్ద ఉప్పుతీసుకొనుచుండగా అరెస్టు చేసిన 11 మందికేసు 13-9-1932తేదీన, గూడూరు సబ్ మాజస్ట్రేటుగారివలన విచారణ చేయబడి, 10 మందికి రు 25 మొదలు. రు. 125ల వరకు జుల్మానా విధించిరి. ఒకరికి వద్ద 1 సంవత్సరముకు కఠినశిక్ష విధించిరి. పదిమందికి విధించిన జుల్మానా మొత్తము రు700లు ఇదిగాక రెండ్లు 10 యెద్దులు కూడ గవర్నమెంటువారు స్వాధీనపెట్టుకొనిరి.

సంస్థానాధీశుని విద్యాశాఖపై స్వంతఖర్చు ఖర్చు

బికనీరు	నూటికి	౧౧	నూటికి	౧.౫
జోధపూరు	,,	౧౬	,,	3
అళ్వారు	,,	౫౦	,,	౧

వైద్యసహాయమునకు ఖర్చు-

బికనీరు	నూటికి	౧.౪
జోధపూరు	,,	౩-౫
అళ్వారు	,,	3

ఇంతేగాక నెక్కు సంస్థానములలో కానిత్యమున్నది. కుభాగములు పరిపాలించుట యిప్పుడు. పూర్వపు సంస్థానముల స్థితికి సాక్ష్యము లేదు. తేడాన్యాయము విచారించుటకు కష్టమును యున్ని పైరులనైనను సహించవచ్చును. కాని యిప్పుడవి వ్యాపించుట తీవ్రమైనది. కనుక నియమములను సవరించవలసి వచ్చినది.

జమీందారీరైతు.

శనివారము.

౧—౧౦—౩౧.

ఎస్టేట్సులాండుయాక్టుసవరణ.

ఎస్టేట్సులాండుయాక్టు సవరణ చేయుటకు ఏర్పడిన సెలెక్టుకమిటీవారు జూలై 15-వ తేదీ ప్రథమ పర్యాయము మదరాసుకోటలో సమావేశమై, కార్యక్రమమును ప్రారంభించి, ఈ నెల 27-వ తేదీతో కార్యక్రమమును ముగించి బిల్లుపై సంతకములు పెట్టినట్లును, ప్రకటింపబడిన చిత్తుచట్టములో నేకు చాలా ముఖ్యసవరణలుండుటచే తిరుగా ప్రకటించుటకు సిఫార్సుచేసినట్లును తెలియుచున్నది. బహుశా అక్టోబరు 31 తేదీ కూడనున్న శాసనసభలో ఈబిల్లు చర్చకు రావచ్చును. సెలెక్టుకమిటీలోని బహుళసంఖ్యాకులు జమీందార్లకు అనుకూలరు గాన ప్రకటించిన బిల్లులోని ముఖ్యసూత్రములు గూడ రైతుకు ప్రతికూలములై నట్లు భావింపబడవలసియున్నది. జమీందారులు నేటిశాసనసభలోననే ఈబిల్లును పరిష్కరించుకొనుటకు ఆతురపడుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారైనను రైతుల మొరలాలకించక జమీందార్ల ప్రక్క-నే మొగ్గుజూపిరి.

ఈబిల్లు 1931 సం జూలై 28-వ తేదీ గజటులో ప్రకటింపబడినతర్వాత పలుచోట్ల సభలు [illegible] విధములను, ప్రజల [illegible] ప్రభుత్వమువారికి తెలిపిరి. కాని, ప్రభుత్వమువారు [illegible] లేదు. సెలెక్టు కమిటీ [illegible] సైతము రైతులకు [illegible] [illegible] చాలా [illegible] ము. ప్రభుత్వమువారు [illegible] [illegible] చెప్పక తప్పదు. [illegible] కమిటీలో సామాన్యసభ్యుల వ్యాఖ్యలను [illegible] జమీందార్లను [illegible] ప్రజాపక్షము వహించునట్టివారు [illegible] యున్నారుగదా? వారు కూడను [illegible] చెప్పరు. కాని అట్లుచేయక [illegible] సామాన్య [illegible] [illegible] జమీందారు [illegible] [illegible] సైతము [illegible] ప్రభుత్వము వారు సైతము [illegible] సెలెక్టుకమిటీలో రైతుకష్టములు [illegible] పోరాడగలవారు లేకపోవుట చాలా [illegible] [illegible]. ప్రజాపక్షము వహించునట్టి [illegible] సైతము [illegible] లేదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర రైతుసంఘము కార్యదర్శి, చలసాని సత్యనారాయణ చౌదరిగారిని నేసెదరని అందరు భావించిరి గాని జమీందార్లకు [illegible] వారిపేరును గూడ కర్చలేదని తెలియుచున్నది. [illegible] సభ్యులును, ఎస్టేట్సులాండుయాక్టు వ్యాఖ్యాతృత్వము [illegible] ను, రైతుసమస్యను చక్కగ [illegible], రామదాసు పంతుల వారి పేరును సైతము కొందరుసూచించినట్లు తెలియుచున్నది. కాని యిదియు అనుమతింపబడలేదు. దీనినిబట్టి ప్రభుత్వమువారు కేవలము పక్షపాతము జూపిరని చెప్పవచ్చును.

ప్రభుత్వమువారు సెలెక్టుకమిటీని నిర్ణయించుటలో నేగాక, చలసాని సత్యనారాయణచౌదరిగారు ప్రతిపాదించిన నోటీసునిచ్చిన రామదాసుగారిబిల్లు చర్చకువచ్చువరకు ప్రభుత్వమువారి బిల్లును ఆపవలసినదని రైతులుకోరినను, ఆటుక [illegible] దానిని [illegible], చర్చకు తీసుకొనిరాక వెనుక [illegible] పక్షపాతము జూపిరి.

[illegible] జమీందారీకేక ప్రజానీకము సెలెక్టుకమిటీవారిచే సవరింపబడిన బిల్లు [illegible] [illegible] రైతులు [illegible] రానున్నది. [illegible] రైతుల [illegible] పోరాడగల బలము గలిగినచో [illegible]. గాన రైతులు శాసనసభకు [illegible] [illegible] కేవలము [illegible]. [illegible] రైతులు [illegible], [illegible] బిల్లును చర్చకువచ్చునప్పుడు [illegible], శాసనసభలో చర్చకురానున్న [illegible] సవరణ [illegible] [illegible] ప్రచారమును సాగించియు రైతు [illegible] రైతుప్రతినిధులద్వారా శాసనసభ్యులకు [illegible]. [illegible] చేయుటయు ఆవశ్యకము.

[illegible] జిల్లా జమీందారీరైతు సోదరులారా! [illegible] ఒకమాటు వెనుక [illegible] స్మరింపుడు. జమీందారీ రైతు [illegible] నిలబెట్టిన ప్రతినిధిని ఓడించి, [illegible] జమీందారును [illegible] చేసిన ద్రోహమే నేడు [illegible] కష్టములు సంప్రాప్తించుటకు కారణమయినదని తెలుసుకొనుడు. నాడు మా మొరలన్నియు అరణ్య రోదనములయినవి. నేటికయినను గమనింపుడు. నేడు [illegible] మొక్క- మాట శాసనసభ్యుడులేడు [illegible] కలిగిన [illegible] వారొక్కరు లేరు. మనము నిలిపిన ప్రతినిధి జయించియున్నచో అతడే 24 జిల్లాల జమీందారీ రయితుల కష్టములగూర్చి మొత్తుకొనియుండును; మనపక్షమున అంతోఇంతో శాసనసభలో నున్నచో ప్రభుత్వము సయితము మన మొరలు వినియుండును.

కాన [illegible] పూర్ణద్రోహము చేసిరి. మాను [illegible] ద్రోహము [illegible] ములు [illegible] రైతుల [illegible] ములలో చిరకాలము నిలిచియుండగలవు. గాన యికనైనను మేల్కొ-ని జరిగినద్రోహమునకు ప్రాయశ్చిత్తము నారయుడు. రాగల

శాసనసభల యందును రైతుప్రతినిధుల చే నింపుము. నేను జమీందారుల వారికి ననేకులయినా లేక్క చిన్నదాపు లక్షను చిం పిడేని రైతుకు ననేకాలముగ లక్షను ని ర్మింపుము. దానికి నేటినుండియే పునాది వేయుము. జమీందారులు అన్నిదేశము లోన్ని మనకొల్లలో దమ్ముగొట్టుటకు లోకల్ బోర్డుల నాక్రమించి యున్నారు. నీటిలోన్ని ఫలించబడిన సంపాదించుకొని మురియ రాబోవు శాసనసభల లాము ఆక్ర మింప సన్నద్ధులై యున్నారు. వెళ్ళినోడ రులారా! తెలుసు! మేల్కొనుడు! నీవోలి తోనే నీకన్నా పోషణనుండు జమీందార్ల పన్నాగముల తుత్తునియలు చేయుము. రా నున్న ఎన్నికయుగమున నీ త్యాగ దీక్షను నిరాటంకముగ నిలువగలవు.

—(౧)—

ఓటుపాట.

"భజనకేసి విధము తెలియండి" అను మాదిరి.

రైతుకే ఓటివ్వవలెనన్నా! నీకష్టసుఖము
లు రైతుప్రతినిధి చెప్పగలడన్నా!-
రైతువని ఓట్లడిగిలేసుక-రైతుకొంపల
గూల్చునట్లను. నీతిగాదను జ్ఞానము
సరిగా-నోటిలోపలదోసియుండెదము॥ రై

విందులిండికి లొంగవలదన్నా!- ఒకపూట
తిండి మునుపటికలి దీరుకట్లన్నా!-విం
దుతిండితో మోసపోయి- మందమతు
లను ఓట్లనిచ్చి- అందులోభము దెలిసి
వెనుకను- కుందు లాభము లేదు నిజ
మగు ॥రై॥

మంచిచెడ్డల నరయవలెనన్నా!- లోకంపు
నడవడి- తెలియకను నేలయుండెద
న్నా!- మంచిచెడల తెలిమాని- వి
డివడి నీ కాపుని నమ్మి నిన్ను
యిరిగిన తెలియదు కాలము
వచ్చుచున్నది ॥రైతు॥

మునుపు నాటిచె జారవలదన్నా!- అత్యర్థు

లనుగో- పోషింపగా తూచించి చెప్ప
న్నా!- మునుపు నాయికిలాగ యోగ్యు
లు- కీర్తి దటేసియు పనులకొనగిన- అం
దుగటిగను చెప్పుకొని మన- మందర
ము కుందదినుమన్నారు. ॥ రై॥

కొన్నియిందు ఓటేవి జాతన్నా!- యుక్తి ని
ధనే కన్నిలకు ఓటే చినామన్నా!-
కన్నెన్నిలకు ఓటివ్వకుండుమ- కష్టములు
ప్రాప్తించె రైతుకు- కన్నుకన్న వారి
కాపు గట్టవలసి ప్రాప్తమాయెను
॥రై॥

రైతుసంఘము మాటవినుమన్నా!- అవ్వా
రు నిలిపిన రైతుకే నీ ఓటునివ్వన్నా!-
రైతుసంఘము నణచుటకు మన- రా
జులదె పొంచున్నవారలు- రైతులంద
రు- ఏకమై మన- రాజపార్టి నవల
ద్రోచి ॥రైతు॥

ముందుకాలము రైతుదేనన్నా!- నిదురించ
కను నీ- వందు పాల్గొన సిద్ధపడుమ
న్నా-! ముందుకాలములోన నీవా- నం
ద పడగల రేఖలున్నవి- కందునది తె
లతెల్లవారికి- ముందె స్థానము నాక్రమింపుము ॥రైతు॥

పన్నులతో చంపేసినారన్నా!- నీకష్టసుఖ
ముల- విన్నగా చెప్పేటదెవరన్నా!- ని
న్న మొన్నను నేడు మనపై- నున్నవా
రల బాధలచే మన- కున్న కష్టము చె
ప్పనైతిమి- అన్నలారా! యింక తెగ
బడి ॥రైతు॥

చదువు సాములు లేవుగదరన్నా!- మనపి
ల్లలను బడిచదువులే పూజ్యాలు మా
దన్నా!- చదువుకొని నలుగురిలో తిరి
గినె- వచ్చినట్లు మాటవినదని- చదు
వుదనుచే లేకుండజేసిరి- వదిలినారక
నైన మేల్కొని ॥రైతు॥

[illegible] తెలుసుకొనన్నా!- ఒకపూట
తిండికి- [illegible] సిగ్గుదోనన్నా!
ఓటుతోనే మునుపు స్వేచ్ఛా- కోట క
ట్టగవలసి యున్నది నేటికైనను సిగ

ది మేల్కొని- చాటెదన్నాయము- పోరు
నముతో ॥రైతు॥

పాలనము నీచేతిలోనన్నా!- నీ కెన్నుకొన్న
ప్రతినిధియె పెత్తనదారన్నా!- పాలన
ము కేవలము యోగ్యులో!- ప్రథమము
న దూరించ కుండిన- పాలనము దెసి
పోగ యిప్పటి- పాలనమె ముల్ప్రద
గాపున ॥రైతు॥

దారిద్ర్యములు లేని యూరేన్నా!- మన ప
ల్లెకొంపలు చిన్నిదికి పనికిరావన్నా!-
దారిద్ర్యంకిలు లేక భాగ్యపు ధరలు త
గ్గియు పంటపాడై- తేరికొనుటకు శక్తి
నా- దాకి రైతుకు తెన్ను జూపే ॥రై

శిస్తుభారము హెచ్చుగదరన్నా!- పండెల్ల
పూడ్చిన శిస్తుదస్తుకే లోటు గదరన్నా
శిస్తుభారము హెచ్చెరైతుల- చిక్కు
లెల్ల మిన్నుముట్టె- కస్తి హెచ్చెను ప్ర
వ్యమున కి- కష్టముల దీర్చుటి యోధు
డు ॥రైతు॥

కులములతో మనకేమి జోలన్నా!- కష్టిం
చి దున్ని కులము ఒక్కటెని తెలుసు
కొ రన్నా!- కులము కథల కట్టి మ
నలో-పలను భేదము రగుల రేసి_ బల
ము సంపాదింప నెంచెడి- తులువ తన
మును వీడి జమీన్ ॥రైతు॥

ఎస్టేటుల్యాండుఆక్టు సవరణచట్టము

తిరిగి ప్రకటింప బడవలెను.

మదరాసు, సెప్టెంబరు 28:—

ఇటీవల శాసనసభలో ప్రవేశ పెట్టబడిన ఎస్టేటులాండు ఆక్టు సవరణ చట్టమును పరిశీలించుటకు నియమింపబడిన శాసనసభాసెలక్టు సంఘమువారు, చిన్న టీకాయున మదరాసు కోటియందు తుదిసారి సమావేశమై చర్చల ముగించి, నివేదికమునకై యొకరిపోర్టు నిచ్చిరి. ఈ సంఘమువారు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చేసి పాడచట్టమును తిరిగి ప్రకటించ వలెనని తీర్మా నించిరి.

"ఆంధ్రపత్రిక".

వెంకటగిరి రాజాగారి కళాశాలోద్యోగుల వేతనములు-అన్యాయములు.

ఉపన్యాసకుల వేతనములు.

నెంబరు.	పేరు.	బోధించు శాస్త్రము.	ఎన్నేండ్ల అనుభవము.	వారు పొందిన డిగ్రీలు.	వారు వారమునకు బోధించు గం॥	వారి మొత్త వేతనము.
1	శ్రీ రాఘవన్‌గారు.	తర్కము.	12	బి. ఏ. ఆనర్సు (౧-వ తరగతి)	14	రూ 210
2	,, వెంకటకృష్ణయ్యగారు.	గణితము.	11	ఎమ్. ఏ. ఎల్. టి. ,,	14	,, 210
3	,, రామదాసుగారు.	చరిత్రలు.	11	,, ,, ,,	15	,, 145
4	,, సుబ్బరామయ్యగారు.	ఆంగ్లవాఙ్మయము.	10	బి. ఏ. ఆనర్సు ౨-వ ,,	15	,, 150
5	,, వెంకటశాస్త్రిగారు.	రసాయన, పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రములు.	7	ఎమ్. ఏ. ఎల్. టి. [illegible] ,,	16	,, 150

రాఘవన్‌గారు:—ప్రిన్సిపాలుగా నుండుటచే రూ 40-0-0లు అదనముగా [illegible].

అయ్యంగారు:—[illegible] కాలము హెడ్మాస్టరు కూడ పనిచేయుచున్నారు.

శ్రీ రామదాసు, సుబ్బరామయ్య, వెంకటశాస్త్రి గారు:—వీరికి శాస్త్రాలాను భవములందును, శ్రీ రాఘవన్ వెంకటకృష్ణయ్యగార్ల అనుభవములందును ఎక్కువ తారతమ్యము లేదు. పై తెల్గురు వారలు [illegible] వారికంటె ఎక్కువ గంటలు పనిచేయుచున్నారు. తెల్గురువారు వారివారి శాస్త్రములకు ప్రధానోపన్యాసకులుగ నున్నారు. కాని వేతనములలో విషాదకరమగునట్టి తారతమ్యములు కనుపించుచున్నవి. [illegible] ఇంతటితో నిలిచిపోయిన వి, [illegible] ప్రతిభాశాలురు, ఇకవీరికి వేతనములను హెచ్చించు కమిటీసభ్యుల ఖయాలును అనుసరించుటయు, వేతనములలో సమానత్వమును తప్పక నెలకొల్పవలెను.

ఉపాధ్యాయుల వేతనములు.

నెంబరు.	పేరు.	వారుపొందిన డిగ్రీలు.	ఎన్నేండ్ల యనుభవము.	ఏతరగతులకు బోధించెదరు.	వేతనము.	ఎప్పుడు 'ఖాయము' గావింపబడిరి.
1	ఆ. రామమూర్తి	బి ఏ బి ఇడి	10	6 ఫారము	రూ 76	1931 జనవరిని ఖాయము గావింపబడిరి
2	ఆ. హనుమంతరావు	,, ఎల్ టి	10	6, 5 ,,	,, 76	
3	వే. వెంకటప్పయ్య	,, బి ఇడి	4	6, 5 ,,	,, 70	
4	గి. సుబ్బారావు	,, ,,	3	5, 4 ,,	,, 70	
5	వా. విశ్వనాథము	,, ,,	2	5, 4 ,,	,, 70	
6	కు. రామనాథశర్మ	ఎమ్ ఏ ,,	2	5, 4 ,,	,, 60	[illegible]
7	ఫ. వెంకటసుబ్బయ్య	బి ఏ ,,	1	5, 4 ,,	,, 50	

వేతనవిషయములో కనిపించు తారతమ్యములకు ముఖ్యకారణము వారు ఖాయముగావింపబడినదే! వారికి [illegible] [illegible]. ఇట్టి అన్యాయ మెన్నటికిని కనుమరుగవదు, వారి [illegible] కమిటీసభ్యులతో వారికియును అంతరంగిక స్నేహసాన్నిహిత్యములననుసరించి యుండును, ఎప్పటికప్పుడు మనిషినిబట్టి జీతముల నేర్పాటు చేసెదరు. [illegible] వారు [illegible] చేత, తక్కువజీతముపొందుటయేగాక, [illegible] పొందరు. కావున పాఠశాల సమష్టిగ [illegible] [illegible]. [illegible] చిరాకుగను [illegible] సంఘముతో యుండుట పా[illegible] [illegible]. కమిటీసభ్యులు పై విషయమై [illegible] అన్యాయములను సవరించి, [illegible] [illegible] పాత్రులగాదురు గాక!

నరకతుల్యములైన సంస్థానములు!

(౮-వ పేజీతరువాయి)

బాధలనుభవించుచున్నరువారి అనుభవములలో నున్నవి. వీరెట్టు [illegible] యిద్దుకుపోయెదరో తెలి యకున్నవి. సంస్థానములలో ఇట్టి పరిస్థితులు ఎంత కాలముండవలెనో ఏమనగా కొందరా? అని దేశాభిమానులు ప్రశ్నించిరి. ఇప్పు డీప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పవలసినది భారతదేశసంస్థానాధిపతులే కొందరు.

పరిపాలనావిధానము.

ఇంతకుముందు సంస్థానాధిపతుల తీరుతెన్నులను గూర్చి మున్నుడివితిమి. ఇక వారి పరిపాలనా విధానమునుగూర్చి కొంత చర్చింపవలసియున్నది. హైదరాబాదు, తిరువాన్కూరు, కొచ్చిను సంస్థానములు తప్పక్క తక్కిన వానిలో ప్రజాప్రతినిధ్యమును కల్పించుటకును, ప్రజాభీష్టమును గౌరవించుటకును తగిన శాసనసభలు లేనేలేవు. సంస్థానాధిపతులే శాస నములు గావించి ప్రచురించెదరు. ఈ శాసనములు కొన్ని వారికి, కొన్ని సామాన్యులకు [illegible]. అట్టి శాసనముల కూడ వారు ఇష్టమువచ్చినప్పుడు రద్దుపరచవచ్చును; లేదా మార్చవచ్చును. సంస్థానాధిపతి తన కిష్టమ ఇచ్చిన వానిని ప్రధానమంత్రిగ నియమించవచ్చును; లేదా సామాన్యుడైనను తొలగించవచ్చును. ఎ ట్టి యన్యాయమునకైనను, ఎట్టి దౌర్జన్యమునకైనను వచ్చిన, వానినైన సంస్థానా ధిపతియొక్క యనుమతి లేనిదే విచారించుటకు వీలు లేదు. సభలను జరుపుట, పత్రికల స్థాపించుట, సంఘములను స్థాపించుటను నిషేధించుచు శాసనము లేనిచో లేకపోయినను, అట్టికార్యముల నెవ్వరును చేయజాలరు. దీనికిభిన్నముగ వర్తింప నెవ్వరైన సా హసించిన వారెవ్వరైన సంస్థానాధిపతి యాగ్రహ మునకు బలికావలసి యుండును.

ప్రజావసరములకు నూటికి ౩. రు

ప్రథమశ్రేణికిచెందిన ౧౧౨ సంస్థానముల లో ౩౦ సంస్థానములు శాసనసభలను స్థాపించినవి. కాని యివి కేవలము లోకమును మోసపుచ్చుట కే ర్పాటుచేయబడినవి; ఉదాహరణముగ బికనీరుసంస్థా నపు శాసనసభను గైకొనుడు: ౧౯౩౫-వ సంవత్సర ము ఏప్రియలు ౧౫, ౧౬ తేదిలలో నీసభ యొక సారి కూడినది. అరెండురోజులలోనే సంవత్సరపు స మస్యలన్నియు చర్చింపబడుటయే కాక, బడ్జెటుకూ డ అంగీకరింపబడినది. బికనీరు సంస్థానపు మొత్తము వార్షికాదాయము ౧౦,౦౦,౦౦౦ రూపాయలు. ఈ యాదాయమునుండి శాసనసభ ౧౫,౦౦౦రూపాయలు విద్యాశాఖకును, ౧౨,౦౦౦రూపాయలు వైద్యశాఖకును, ౨,౦౦౦రూపాయలు పబ్లికువర్కుశాఖకును మంజూ రుచేసినది. అనగా ప్రజోపయోగకార్యములకు చేసిన ఖర్చు ఆదాయములో నూటికి ౩ ౧/౩ వంతుమాత్రమే మంజూరుచేయబడినది. దీనికి భిన్నముగా ౧,౦౦,౦ ౦౦ రూపాయలు దివానుల ఖర్చులకును ౬,౦౦౦ రూ పాయలు రాజకుటుంబ వివాహములకు ప్రత్యేకపు ఖర్చు లకును, ౨౦,౦౦౦ రూపాయలు ప్రభువుల "విక్టరీ క్లా బు"ను నిర్మించుటకును. ౫౦,౦౦౦ రూపాయలు మహా రాజావారికోటయందు [illegible] నకు, ౧,౭౦,౦౦౦ రూపాయలు మహారాజావారి కుటుంబపు ఖర్చులకును మంజూరుచేయబడినది. అనగా సేనా దయుత్తరమును మహారాజావారి స్వంతఖర్చులకింద వార్షికాదాయములో నూటికి ౨౨ ౧/౩ వంతు మంజూరుచేయబడినది! ఇట్టి శాసనసభలు లోకము ను మోసపుచ్చుట కేర్పడినవన్న దెన్నడు?

సర్వాధికారి—దివాను!

సంస్థానములలో చాలబాధ్యతగల యుద్యోగి దివాను. ఇతని నియామకమునుగూర్చి వరుసగా ఇ ట్లు వ్రాయుచున్నారు.—సాధారణముగా విద్య వలనగాని, అనుభవమువలనగాని, సామర్థ్యమువలనగాని వి చారించకయే సిఫార్సులమీద దివాను నియమింపబ డుచుండును. అతనికి విద్యగాని పరిపాలనానుభవము గాని ముఖ్యావసరమని యెంచబడదు.

ఉద్యోగమునకు పిల్లలమార్పుట!

ఈరీతిగ నియమింపబడిన దివాను విధానుగు ణ్యముగనే వర్తించుచుండును. అతని కర్తవ్యమునుగూర్చి వద్దురుగారే యిట్లువ్రాసిరి: దివాను దివానుండగ నే యిల్లువిక్కట్టెట్టుకొనుటయందు నిమగ్నుడై యుండును. అందుచే నతడు భవిష్యత్తుకై ప్రవర్తిం పవలసి వచ్చును. అతడు మహారాజు విలాసము లకు, దాంభికమునకు విచ్చలవిడిగ ధనమును వెచ్చిం పనీయుటయేగాక సంస్థానాధిపతిని విశృంఖల వర్తన చారపథమునుండి తప్పించుటకైనను యత్నింపడు." దివానుయొక్క ప్రవర్తనయే యిట్లుండ తక్కిన సంస్థానోద్యోగులసంగతి వేరుగ చెప్పవలెనా? సం స్థానములలో నేదైన యుద్యోగము కావలసియున్న దానిని సంపాదించుటకు సులభమార్గము సంస్థానాధి పతికిగాని, అతనిదివానుకుగాని, సుందరాంగి నొక దానిని కానుకచేయుట. కస్తూరు రంగాచారిగారు తమగ్రంథమున స్పష్టముగా వ్రాసిరి!

పోలీసుశాఖ పాలనము.

వద్దురుగారు సంస్థానముల పోలీసుశాఖనుగూ ర్చి వ్రాసిన వాక్యముల నిట నుదాహరించవలసియున్న ది:—సంస్థానాధిపతులు తమ ప్రజలను భయభ్రాంతు లనుగా నుంచుట కేర్పాటుచేసిన విధానమువలన తమ స్థానము కలిగియున్నారు. అందుచేత ప్రజలను భీతిగ్రస్తులనుచుటకే పోలీసుశాఖ ఉద్దేశింపబడినది. పోలీసువారు ప్రజాసమితి కంటకు జైళ్లుగానుండు రు. సాధారణపు రక్షకభటులందరును అతి హీనదశ ల సమాగమము లందురు. వీరిలో నూటికొకరికైన ను చదువుట వ్రాయుట చేతగాదు. కేవలము నర సంహారమునకుతప్ప రక్షకభటునికి కావలసిన జ్ఞానము కలుగజేయబడదు. వారికుండదు......సాధార ణముగా నూటికి ౯౦ నేరములు అపోలీసుల రిపోర్టవు. పో లీసుస్టేషనులో నూటికి ౩౦ వంతులయినను పట్టుకొనబ డవు. హాస్యనేరములలో కనీసమొక నిజమయిన నే రస్థుని నైనను శిక్షింపబడదు. పాపపుణ్యము తెలియని వా రు తప్పును సాక్ష్యముమీద శిక్షింపబడుచుండును. పెక్కు సందర్భములలో పోలీసువారే నేరములను ప్రోత్సహించుచుందురు. పేరెన్నికగన్న నేరగాండ్రైన నేరములను గావింప నియమించి పోలీసుస్టేషనులో వా రు భాగము పంచుకొనుచుందురు. గ్రామములలో సుందరమైన మహిళామణుల మానరక్షణ జరుగుట కష్టసాధ్యము." ఇట్టిశాఖను ప్రజారక్షణశాఖయ నుటకంటె ప్రజాభక్షణశాఖయనుట సమంజసమై యుండును గదా!

విద్యాభివృద్ధి.

సంస్థానములలోని విద్యాసౌకర్యములు, వైద్య సహాయము మున్నగువానినిగూర్చి: తక్కిన స్వతం త్రదేశములతో పోల్చిచూచిన భారతవర్షములోనే విద్యతక్కువ; స్వదేశసంస్థానములలో నంతకంటెత క్కువ! స్వదేశసంస్థానాధిపతులు విద్యాశాఖకై ధన ముపయోగించుట కేవలము నిరుపయోగమని భావిం తురు. విధిలేక ప్రదర్శనము కొరకుమాత్రము వారు కొన్ని కొన్నిపాఠశాలలనుమాత్రము నడిపించుచుం దురు. మొత్తముమీద సంస్థానములలో విద్యయెంత కొరవడినదియు క్రిందియంకెలవలన విదితము కాగల దు:—

	చదువ నేర్చిన వారి సంఖ్య	చదువ నేర్చిన వారునూటికి
అల్వారు	౨౨,౫౦౦	౩.౧
బికనీరు	౨౩,౮౪౪	౩.౬
జోధపూరు	౬౬,౯౧౧	౩.౬
జయపూరు	౮౨,౧౨౭	౩.౫

సంస్థానములకువచ్చు సాంవత్సరికపు టాదా యమునుండిసంస్థానాధీశుడు స్వయముగ వెచ్చించుకొ ను మొత్తమును, విద్యాశాఖకై ఖర్చుపెట్టు మొత్తము

(దీనికొరకు ౩-వ పేజీలో చూడుడు.)

[illegible] సాహసములు!
(౧-వ పేజీతరువాయి)

[illegible]

విలాసములు జీవితములు.

[illegible]

నపుంసకులకు [illegible]!

[illegible]

పైశాచిక నైచ్య ప్రవృత్తులు.

[illegible]

నిన్నుచంపి [illegible]!

[illegible]

నీచ కామలీలలు.

[illegible]

పుంసత్వపు పోటీ!

[illegible]

[illegible] కన్నదాలాలు [illegible] ఒకసంస్థానాధీశుడు ప్రతి [illegible] పుంస్త్వపు పోటీప [illegible] మానము లాగికొనుచుండునట!''

దారుణ దుర్వ్యయము.

ఇక సంస్థానాధీశుల దారుణదుర్వ్యయము మీ [illegible] సైపాయిలు, సవర్నరులు మున్నగు ఉన్నతో ద్యోగులను సంతోషపరచుటకై వెచ్చించు ధనము నకు మితముండదు. ఉదాహరణముగా [illegible] సాహెబుగారిని తీసుకొనుడు. ఈయన వివిధ ప్రభుత్వోద్యోగులను సత్కరించుటకై క్రిందివిధ ముగ ఖర్చు పెట్టెను:—

	లక్షలు
[illegible] పర్యటన?	౭ రు.
[illegible] పర్యటన?	౧౦
రీడింగు పర్యటన	౫
లాయిడు పర్యటన	౫
ఇర్విను పర్యటన	౨౫

ఇట్లే తక్కిన సంస్థానాధీశులు ప్రజలను పీల్చి పిప్పిచేసి కూడబెట్టిన ధనమును దిగులంపేయుచుం దురు.

పాటియాలా కుక్కలరాజ్యము?

సంస్థానాధిపతు లిక కుక్కలకును, పిల్లులకు ను, స్త్రీములాంటివారికిని, మోటారుకార్లకును, [illegible] [illegible] ధనమునకు [illegible] పాటియాల మహారాజాగారికి కుక్కలపైగల ప్రేమ [illegible] [illegible] కుక్కలను కొనుటకై కొన్ని లక్షల రూపా యలను వ్యయపరచిరి. [illegible] కుక్కల [illegible] [illegible] [illegible]

మాంటెగు మంత్రి వార్త.

[illegible]

(మిగత 7-వ పేజి చూడుడు.)

ముద్రాపకుడు సంపాదకుడు ప్రకాశకుడు:— నెల్లూరు వెంకట్రామానాయుడు, జమీందారీ రైతు ముద్రాక్షరశాల, గాంధీచౌక్